

– Mühəribə və qadın və ya mühəribədə qadının rolu.

– Qadın anadır, cəmiyyətin mayasıdır. Müqəddəs kitabımızda da, cəmiyyətimizdə də qadının rolu, dəyəri böyükdür. Məhz bu səbəbdən biz vətənə ana torpaq deyirik. Bu ilk baxışdan sadə görünən söz birləşməsi bizim üçün əlilləşir, müqəddəsləşir. Bu oxşatmaları şüuraltı səviyyəsində ömür boyu daşıyıq və yaşadıq. İçimizdə bədənsəl və emosional səviyyələrdə yaşadırıq...

Niyə bu mövzuya toxundum, çünki qadınlarımız torpaq kimi qorunur. Qadın bizlərə tərbiyə verir, böyüdür, namus, qeyrət, vətənpərvərlik kimi insanı keyfiyyətlərini bizə öz südləri ilə keçirir. Yeri gələrsə, kişiləri motivasiya edir, ruhlandırır, alqışlayır.

Arxa cəbhədə, yeni evlərdə oturan sanki qoruduğumuz torpağın müqəddəsliyini artırıb, ana və vətən mənalarını birləşdirib, mühəribə edən kişilərin müdafiə etmə qüvvəsinə bir mənəvi güc verir. Ümumiyyətlə, kişilər olan yerdə qadınların mühəribəyə əsgər kimi getməsi heç vaxt tərcih edilməyib. Xüsusilə Azərbaycan xalqı üçün.

– **Bu günün qəhrəmanları sayılan şəhidlərimiz, qazi və mühəribə iştirakçılarının belə əzmi, mübariz və vətənpərvərliyinin arxasında bir neçə amil durur. Mühit, təlim, milli dəyərlər, ancaq ən əsası isə tərbiyə durur. Sizcə də belə deyilmi?**

– Qadınlarımızın əməyi, və bu öhdəçilikdə olan məsuliyyəti çox böyükdür, onlar arxa cəbhədə gələn nəsilləri, yeni övladlarımızı böyüdüüb tərbiyələndirir. Nəcə ki, ediblər, edir və edəcəklər. Onların zəhmətinin nəticəsidir ki, oğullar bu

gün vətənin onlara ehtiyacı olduğu an qəhrəmanlıq, şücaət, mübarizlik, vətənpərvərlik göstərdilər və göstərirlər. Biz vətənimizi qoruralıyıq ki, onlar gələn və gəlməkdə olan nəslimiz də qəhrəman yetişdirdikləri, onlara vətənə məhəbbəti öyrədib aşılansınlar.

– **Sizcə, övladın vətənpərvər böyüməsi üçün bir ana nə etməlidir?**

– İnsana vətənpərvərlik körpə yaşlarından aşılanmalıdır. Vətən ona tərənnüm olunmalı, misal üçün dövlət atributları, on-

Psixoloq Süleyman Məmmədzadə:

“Arxa cəbhədə gələcək nəsilləri yetişdirən məhz qadınlardır”

Düzdür, istisnalar var, ölkədən qaçan kişilər və bununla yanaşı mühəribəyə əsgər kimi və ya başqa kömək məqsədilə üz tutan qadınlarımız da var. Hətta onlar arasında qazilər, şəhidlər də var. Bu gün xanımlara ancaq heyrət və qürurla baxmaq olar.

Ancaq, buna baxmayaraq, qadınlarımızı mühəribəni yaşadırmıram. Məncə, ya o vaxta qədər ki, analarımız öz övladlarını namus, qeyrət, ana vətənə sevgi, dəyər hissi ilə yetişdirirlər.. Öndə kişilər gedəcək və mühəribəyə kişilər qatılacaq.

– **Mühəribə qadınlarının psixologiyası necədir?**

– Məncə bu bir ağır mövzudur. Qadın bir tərəfdən tərbiyələndirir, ruhlandırır, igidlik, kişilik, əzm öyrədirlər və övladlarında olan bu kimi xüsusiyyətlər ilə fəxr edirlər, digər tərəfdən isə bu tərbiyə və aldığı məktəb nəticəsində övladları evi tərk edib təmin müdafiəsinə durar, cəbhəyə yollanar, hətta şəhid olar. Bir tərəfdən özünü qınayar, “mən övladıma başqa cür tərbiyə verə bilməz, böyütmədim” deyər.

Cəmiyyətimizi iki hissəyə – qadınlar və kişilərə bölsək, belə bir fikir var ki, qadının təbiəti daha həssasdır, kişinin xarakteri isə daha təsiredicidir.

Qadın qorxu, təcavüz, qıcıqlanma hisslərini yaşayır, kişi isə onun yaşadığıları hərəkətə köçürür və dağıdıcı hərəkət

te çevirir. Mən bununla tam olaraq razıyam.

Mən psixoloq-psixoterapevt kimi deyə bilərəm ki, vətən mühəribəsi əksər insanlarda psixoloji cəhətdən öz təsirini qoydu. Qadın, kişi ayrılmıqlığı olmadan cəmiyyətimizə, həm də arxamızca gələn yeni nəsillərə təsir gücü böyük oldu.

Mühəribə ümumiyyətlə, bütün dünya xalqları arasında birmənalı şəkildə xoşagəlməz hal, deyərdim ki, faciəli, fəlakətli hadisədir. Amma bəzən qaçınılmaz ola bilər.

Bizim tariximiz buna bariz nümunədir. 27-30 illik səbr, gözlənti. Əvəzində yersiz qərarlar, sərişətsiz siyasət Bizi məcbur etdilər ki, mühəribə yolu ilə torpaqlarımızı azad edək, etdik də. Zəfər də qazandıq. Sözsüz ki, zəfərlə yanaşı yaralanmış da var. Kimi atasını, kimi övladını, kimi, həyat yoldaşını və ya nişanlısını itirib.

Diqqətimizi bu mövzuyla zərif varlıqlar olan qadınlara yönəltsek, dağılmış ailələr, ümitsizlik, yarıda qalan arzular, nakam xəyallar, meylusluq, 44 gün mühəribə dövründə yaşayan qadınlar öz doğmalarına görə qorxu-heyacan, əsəb, gərginlik, stress, ən əsası isə itkilər yaşadılar. Mühəribə bir gün başlar, bir gün bitir. Mühəribədən fərqli olaraq, yaranan travmalar düzgün müalicə edilməyə, qalıcı və ya inkişaf edici olur.

Aynur Turan